

Η βία κατά της πολιτικής

Η άνοδος της βίας τα τελευταία έτη χαρακτηρίζει όλο και πιο πολύ τον πολιτικό βίο της χώρας. Από τη μια τα άγρια κυβερνητικά μέτρα λιτότητας και η κρατική καταστολή με τα ΜΑΤ και από την άλλη οι κουκουλοφόροι, οι μολότωφ, οι εμπρησμοί κτηρίων και αυτοκινήτων, οι λεηλασίες καταστημάτων, ακόμη και νεκροί στη Μαρσίν το 2010. Στα άκρα κυριαρχούν τόσο οι τρομοκρατικές και εγκληματικές επιθέσεις κατά μεταναστών και διαφωνούντων από τους Νεοναζί όσο οι βόμβες και τα καλάσνικωφ των παράνομων ομάδων. Το σκηνικό πλαισιώνουν οι εμφυλιοπολεμικές αντιπαραθέσεις κυβέρνησης και αντιπολίτευσης, καθώς και η ραδιοτηλεοπτική βία που τρομοκρατεί καθημερινώς, κυρίως με τα δελτία ειδήσεων. Από την άλλη συνδικαλιστές, συντεχνίες και επαγγελματικές ομάδες συμβάλλουν με τη δική τους βία στο πολεμικό σκηνικό.

Επίσης στους χώρους της άκρας αριστεράς κυκλοφορούν συνθήματα όπως «βία στη βία της εξουσίας» και το παρεξηγημένο μαρξικό «η βία είναι η μαμή της ιστορίας». Οι απόψεις αυτές ανάγουν τη βία σε φετίχ, θεωρώντας πως οι αλλαγές που χρειάζεται να γίνουν στο πολιτικό σύστημα δεν μπορεί να επιτευχθούν παρά με βίαια μέσα («επανάσταση», «εξέγερση»). Δημιουργείται έτσι μία εφιαλτική ατμόσφαιρα που από όλες τις πλευρές παρουσιάζεται ως πόλεμος, διότι ως γνωστόν ο πόλεμος δικαιολογεί τη βία.

Μέσα σε αυτό το πολεμικό κλίμα θα πρέπει να ξεκαθαρισθούν ορισμένα βασικά ζητήματα. Οι βόμβες και τα καλάσνικωφ δεν οδηγούν πουθενά παρά μόνο στην τυφλή βία, και φυσικά δεν έχουν καμία σχέση με την άμεση δημοκρατία όσο και αν ορισμένοι εν πλήρει συγχύσει τις συνδέουν. Οι εμπρησμοί και οι μολότωφ δεν είναι επιχειρήματα, δεν πείθουν κανέναν, παρά μόνο τούς αυτουργούς τους. Δίνουν όμως επιχειρήματα στην εξουσία για ενδυνάμωση της καταστολής και της κρατικής βίας, ενώ ταυτοχρόνως «τρομοκρατούν» την κοινωνία και την αδρανοποιούν, όπως έγινε στην περίοδο 1975-2002 με την «17N». Επιχείρημα σημαίνει διάλογος με άλλους ισότιμους, πράγμα που δεν υπάρχει σε αυτές τις περιπτώσεις. Και εδώ αγγίζουμε το ζήτημα της πολιτικής, διότι ο μεγαλύτερος κίνδυνος που κομίζει η βία είναι να εμποδισθεί η δημιουργία της πολιτικής, που είναι το μείζον ζητούμενο.

Η πολιτική δημιουργείται όταν ευρέα κοινωνικά στρώματα με τη θέλησή τους, την αυτοοργάνωσή τους και τον αγώνα τους γίνονται ικανά να αμφισβητήσουν εμπράκτως το άδικο και διεφθαρμένο ολιγαρχικό σύστημα και να προτείνουν ριζικές αλλαγές. Ο αγώνας αυτός δεν έχει ως αξίωμα το φετίχ της βίας. Ο κύριος λόγος είναι ότι η βία, επειδή κηρύσσει και εφαρμόζει την επιβολή, την αυθαιρεσία και τον καταναγκασμό, κατά κανόνα από μειοψηφίες, είναι αντίθετη προς τον λόγο, το επιχειρήματα και την πειθώ, που είναι τα χαρακτηριστικά της δημοκρατικής αντίληψης και πρακτικής. Η βία είναι ξένη προς την ισονομία και την ισότητα, που είναι οι βασικοί πυλώνες της δημοκρατικής δημόσιας σφαίρας. υποκαθιστά την πολιτική, καταστρέφει την ίδια τη δυνατότητα της πολιτικής. Όταν υπάρχει βία δεν υπάρχει πολιτική, και αντιστρόφως.

Η «μαμή» της ιστορίας δεν είναι η βία, αλλά η *δύναμη* του συλλογικού αγώνα των ανθρώπων. Αρκεί η σίγουρη δύναμη του συνειδητού και αποφασισμένου πλήθους, που αυτοσυγκροτείται σε πλειοψηφικό *δήμο*, για να θέσει πειστικά την πρόταση της αλλαγής. Η δύναμη εννοείται με την έννοια που έδωσε στον όρο η Χάνα Άρεντ, η οποία την αντιπαραθέτει στη βία: «Η δύναμη είναι ό,τι συντηρεί την ύπαρξη της δημόσιας σφαίρας, τον δυνητικό χώρο εμφάνισης μεταξύ ενεργούντων και ομιλούντων ανθρώπων». Η δύναμη δημιουργείται από ανθρώπους που συν-ομιλούν και συμ-πράττουν και αποβλέπει στον διάλογο και την πειθώ. Σε αντιδιαστολή προς αυτήν, η βία αρχίζει όταν καταργείται η δυνατότητα συν-ομιλίας και σύμ-πραξης, αρχίζει εκεί όπου σταματάει ο λόγος - η βία δηλαδή είναι βουβή. Αποβλέπει στην επιβολή και την υπακοή. Εκφράζεται από άτομα ή μικρές ομάδες, ενώ η δύναμη από το πλήθος, τους πολλούς και τις συλλογικότητες. Η βία καταστρέφει, χωρίς να δημιουργεί, ενώ η δύναμη αλλάζει, θεσμίζει νέες αξίες, νέους νόμους και θεσμούς. δεν γκρεμίζει, κτίζει - κτίζει τη συμμετοχή των πολλών.

Οι δύο μείζονες πολιτικές κινητοποιήσεις, το Πολυτεχνείο το 1973 και οι συνελεύσεις στην πλατεία Συντάγματος το 2011, ανέδειξαν την αξία της δύναμης και όχι της βίας. Όπως ακριβώς το σκοτάδι δεν εξουδετερώνεται με σκοτάδι αλλά με φως, έτσι και η βία της εξουσίας δεν καταπολεμάται με βία, αλλά με δημιουργία - με τη δημιουργία της πολιτικής, με την αυτοσυγκρότηση μιας συλλογικότητας που αποκτά δύναμη. Αυτό είναι που χρειάζεται η χειμαζόμενη κοινωνία.

Γιώργος Οικονόμου, Αθήνα, Φεβρουάριος 2013